

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Voor de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao. — Verslag van de Studie-Commissie van de Vereeniging „Oost en West“ over het jaar 1914. — Soirée ten bate van de noodlijdenden in Curaçao. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litteratuur-overzicht. — Mededeelingen.

Voor de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao.

ONTVANGEN GELDEN:

Reeds verantwoord (K. W. 25 Maart j.l. No. 13)	f 2535.75
Opbrengst van het concert georganiseerd door de afdeling 's-Gravenhage	„ 4128.50
Opbrengst van het buffet bij een gezellige bijeenkomst van de afd. 's-Gravenhage	„ 40.—
Van N. N. te Warns (Fr.)	„ 10.—
„ G. O. te 's-Hage	„ 10.—
„ R. Z. te 's-Hage	„ 5.—
„ het bestuur der afdeling Groningen	„ 0.50
Totaal.....	f 6729.75

Verslag van de Studie-Commissie van de Vereeniging „Oost en West“, over het jaar 1914.

De Commissie werd in den loop van het jaar met twee leden uitgebreid. De heeren M. C. Brandes te Hilversum en Dr. J. J. van Loghem te Amsterdam gaven n.l. welwillend gevolg aan de uitnodiging van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“ om in de Studie-Commissie zitting te nemen.

Deze is thans samengesteld als volgt:

- Prof. Dr. J. H. L. Kern, Eere-Voorzitter, Utrecht.
- Mr. J. H. Abendanon, Voorzitter, 's-Gravenhage.
- Mr. C. Th. van Deventer, Onder-Voorzitter, 's-Hage.
- E. F. Grooss, Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.
- Prof. Mr. D. van Blom, Delft.
- M. C. Brandes, Hilversum.
- J. C. van Eerde, Amsterdam.
- D. H. Havelaar, Rotterdam.
- H. van Kol, Voorschoten.
- Dr. J. J. van Loghem, Amsterdam.
- Dr. H. Onnen, Wageningen.
- Prof. Ch. A. van Ophuysen, Leiden.
- Dr. H. F. Roll, Amersfoort.
- Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden.
- Dr. H. D. Tjeenk Willink, Deventer.

Gedurende het verslagjaar werden drie vergaderingen gehouden, t.w. op 28 Maart, 13 Juli en 12 December.

Ten einde meer bekendheid te geven aan het bestaan en het doel der Studie-Commissie van de Vereeniging „Oost en West“, voornamelijk in Indië, en om aan ouders of voogden, die het voornemen koesteren hun zoons of pupillen in het Moederland te laten studeren, de hoogstnoodige raadgevingen en inlichtingen te verstrekken, werd door onze Commissie een rondschriften tot die ouders en voogden gericht. Dit rondschriften werd ter verspreiding aan verschillende Bestuursambtenaren, onderwijsinrichtingen en vereenigingen en ook aan de reeds in het Moederland vertoevende jongelieden toegezonden.

Medio 1914 ontving het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“ van het, door de Nederl. Indische Universiteitsvereeniging ingestelde „Financieel Comité voor de stichting van eene Technische Hoogeschool in Nederl. Indië“ het verzoek tot het verlenen van instemming en

steun om tot de stichting eener Technische Hoogeschool te Batavia te komen. Door het Hoofdbestuur uitgenoodigd om in deze aangelegenheid advies uit te brengen, gaf de Studie-Commissie in overweging, met deze beweging instemming te betuigen en haar zooveel mogelijk te steunen.

Waar het meermalen gebleken is, dat het onderwijs in Nederl. Indië niet altijd aansluit bij dat in het Moederland, waardoor enkele Indische jongelieden, aldaar aangekomen, met hun studie niet verder konden gaan, werd het noodig geacht om van dit onderwerp een studie te maken, ten einde zoo mogelijk hierin verbetering te krijgen. Hiertoe werd in December 1914 uit de leden van de Studie-Commissie een sub-commissie benoemd, welke t.g.t. van haar conclusiën verslag zal uitbrengen.

Evenals vorige jaren, werd gedurende het afgelopen jaar zooveel mogelijk aanraking gezocht met de studeerende jongelieden uit Nederl. Indië. Waar dit verlangd werd, werden zij met raad bijgestaan. Dit gold ook een jongeman uit Suriname.

Voor zoover de gegevens strekken, bedraagt het aantal dezer jongelieden thans 101 (43 Inlanders en 58 Chineezers).

In den loop van het jaar keerden 9 jongelieden naar Indië terug en wel:

- 3 na voltooide studie (1 civiel geneesheer, 1 landbouwkundige en 1 adj. admin. pandhuisdienst);
- 4 (w.o. 2 voor het semi-arts-examen geslaagden) door de Regeering uitgezonden als inl. arts bij de pestbestrijding op Java, met het voornemen later terug te komen ter voltooiing hunner studie);
- 2 zonder gunstig resultaat.

Een Ambonees werd aangesteld tot Officier van Gezondheid bij het Ned. Ind. Leger, doch tengevolge van de mobilisatie aangehouden om dienst te doen bij het Leger hier te lande.

Een Menadonees, die reeds voor vier jaren voor het arts-examen slaagde, bleef in Nederland, om zich te wijden aan de psychiatrie en dient thans als Reserve-Officier van Gezondheid bij het Nederlandsche Leger.

De hierboven reeds genoemde jongeman uit West-Indië, die met steun van de Studie-Vereeniging „Minerva“ te Paramaribo, te Delft voor ingenieur studeerde, heeft deze studie niet kunnen volbrengen.

J. H. ABENDANON, Voorzitter.
E. F. GROOSS, Secretaris.

Soirée ten bate van den nood in Curaçao.

In aansluiting met wat wij reeds de vorige week hierover vermeldten, nog het volgende:

Volkomen geslaagd mag het Concert genoemd worden, dat de Afdeling 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West“ ten bate van de noodlijdenden in de kolonie Curaçao heeft georganiseerd op Maandag 22 Maart jl.

Niet minder dan f 4128.50 zal als gevolg van dat concert aan het Steuncomité Curaçao worden afgedragen.

Ruim f 4100.— als netto opbrengst van één avond is zeker iets buitengewoons in deze moeilijke tijden.

Wordt voorts nog vermeld, dat het publiek zeer voldaan huiswaarts keerde, dan is het onnoodig te zeggen, dat zeer bijzondere omstandigheden tot het succes hebben medegewerkt.

Hulde aan H. M. de Koningin, die, vergezeld van Z. K. H. de Prins der Nederlanden, het concert tot de pauze bijwoonde.

Grooten dank aan Tilly Koenen, Jac. van Kempen en Karel Textor, die hunne kunst dien avond op zoo schitterende wijze in dienst stelden van onze ongelukkige medeonderdanen in de verre kolonie Curaçao.

Dank aan allen, die op verschillende wijzen, naar hun beste vermogen, medewerkten tot het succes van dien avond.

Het verschijnen van de hooge gasten in de voor de leden van het Koninklijk Huis bestemde loge (waarheen zij geleid werden door de Heeren R. Zuiderhoff, Voorzitter, en J. A. Soetens, Secretaris der Afdeling), had de uitwerking, die een tooverstaf vaak in een sprookje heeft. In een oogwenk was het keurig getoiletteerde publiek van zijn zetels gerezen, was het scherm opgegaan en stonden daar in een goudomwande kamer Tilly Koenen en Jac. van Kempen, terwijl zij, aan den vleugel begeleid door Karel Textor, het Wilhelmus van Nassouwe lieten hooren. Onvergetelijk oogenblik.

Vervolgens werd begonnen met onderstaand programma, dat met de uiterste zorg was samengesteld en dat verscheidene nationale zangen bevatte.

- I. a. Wij willen zijn als 't zonnlicht }
b. Avondrust } CATH. VAN RENNES.
c. Het Angeles klept in de verte. }
(duetten voor Alt en Tenor).
(TILLY KOENEN JAC. V. KEMPFN)
- II. Scherzo. Op. 31 . . . . . F. CHOPIN.
(KAREL TEXTOR)
- III. a. Des Heeren toekomst . . . . . JOH. VERHULST.
b. Ballade . . . . . BERNARD ZWEERS.
(TILLY KOENEN)
- IV. a. Blijft één (volkslied) . . . . . ALEX HEYBLOM.
b. Mijn taal . . . . . ARNOLD SPOEL.
c. Liedje . . . . . BERNARD ZWEERS.
d. Diep in het dennenbosch. }
(JAC. VAN KEMPEN.)
- V. a. Het lied van den smid . . . . . F. ANDELHOE.
b. Een vrouwken gezwind te spinnen zat } G. ANTHEUNUS.
c. Vóór 't kankussen . . . . . E. HULLEBROECK.
d. Ons lied. . . . . L. VAN TETTERODE.
(TILLY KOENEN).

PAUZE.

- VI. a. In Mei . . . . . HENDRIKA V. TUSSENBROEK.
b. Tweezang . . . . . CATH. VAN RENNES.
c. Van een' herderin . . . . . E. D. PIJZEL.
(duetten voor Alt en Tenor).
(TILLY KOENEN—JAC. V. KEMPEN)
- VII. Polonaise Op. 9 No. 6 . . . . . J. J. PADEREWSKI.
(KAREL TEXTOR)
- VIII. a. Liedje van de zee . . . . . ADR. VALERIUS.
b. Onder het loover . . . . . S. VAN MILLIGEN.
c. Gloeiend gesmeed . . . . . E. D. PIJZEL.
(JAC. VAN KEMPEN)
- IX. a. Niannian Attima . . . . . }
b. Nina boboh . . . . . } CONST. V. D. WALL.
c. Lagoe bersoesah hati . . . . . }
d. Pantoen djinaka . . . . . }
(Maleische liederen).
(TILLY KOENEN)

De liederen, die Tilly Koenen en Jac. van Kempen, zoowel afzonderlijk als gezamenlijk, zoo prachtig vertolkten, zoomede de piano-solo's van Karel Textor, hadden een buitengewoon succes.

Een zeer aardig denkbeeld was het, den avond, welke door „Oost en West“ was georganiseerd en door talrijke oud-Indisch gasten werd bijgewoond, te doen besluiten door Tilly Koenen met eenige Maleische liederen van Constant van de Wall. Inderdaad een waardig slot voor dezen avond zoo rijk aan kunstgenot.

De hooge gasten betoonden hunne ingenomendheid door de solisten in de pauze in waardeerende woorden toe te spreken en door den Voorzitter der Afdeling bijzonderen dank te betuigen.

Van H. M. werd ook nog een belangrijke bijdrage ontvangen.

De aangename stemming van het publiek uitte zich in de pauze bij de buffetten, welke voornamelijk door het

Bestuurslid Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher van het noodige waren voorzien. Het keurige programma, dat ruim f 200.— opbracht, was een geschenk van de firma J. Smulders & Co. alhier.

Voor de geschiedenis van dezen zoo goed geslaagden avond volgen hieronder de namen van de leden van het eere-comité, dat de vlag vormde waaronder gevaren werd en die van de leden van het uitvoerend comité, dat zulke uitstekende diensten bewees (het meest komt dat uit door het feit, dat het in weinige dagen voor f 2800.— aan kaarten verkocht).

Eere-Comité:

Beschermheer Mr. Th. B. PLEYTE, Minister van Koloniën.

Voorzitter Jhr. Mr. Dr. H. A. VAN KARNEBEEK, Burgemeester van 's-Gravenhage.

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Voorzitter van het Hoofdbestuur van „Oost en West”.

H. M. baron COLLOT D'ESCURY.

H. COLIJN, oud-Minister van Oorlog.

Mr. C. Th. VAN DEVENTER, lid van de Tweede Kamer.

Mr. D. FOCK, oud-Minister van Koloniën.

Jhr. J. O. DE JONG VAN BEEK EN DONCK, oud-Gouverneur van Curaçao.

Mr. T. P. baron MACKAY, president der Algem. Rekenkamer.

C. DE MOOY, gep. Generaal-Majoor van den Geneeskundigen dienst.

A. C. A. VAN VUUREN, lid van de Tweede Kamer.

Mr. O. J. E. baron VAN WASSENAER VAN CATWIJCK, lid van de Eerste Kamer.

Comité van Uitvoering:

Mevrouw VAN AALST—KOOPMAN.

Mevrouw ABENDANON—MANDRÉ.

Mevrouw ARENSMA—SEELHORST.

Mevrouw BAKHUIZEN VAN DEN BRINK—

RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Mevrouw BANGA—ZUIJDERHOFF.

Mevrouw BOELEN—SCHLETTE.

Mevrouw BOELHOUWER—V. D. MEER.

Mevrouw DE BORDES—v. POLANEN PETEL.

Mevrouw TEN BOSCH—BOSSCHER.

Mevrouw VAN DEVENTER—MAAS.

Mevrouw DUBOIS—VAN DORSSE.

Mevrouw ESCHAUZIER—PAPST.

Mejuffrouw H. A. C. VAN DER FLIER.

Mevrouw VAN HAREN NOMAN.

Mevrouw VAN HECKING COLENBRANDER—

VLIELANDER HEIN.

Mevrouw HEIJTING—SCHOTBORGH.

Mevrouw DE JONG VAN BEEK EN DONCK—

STERN.

Mejuffrouw M. JACOBSON.

Mejuffrouw D. JACOBSON.

Mejuffrouw A. J. VAN LOGHEM.

Mejuffrouw M. C. MAAL.

Mejuffrouw M. M. G. MAARSCHALK.

Mevrouw DE MOOIJ—CREUTZ

LECHLEITNER.

Mevrouw MULDER—DIJCKMEESTER.

Mevrouw NIJNHUIS—VAN BEUSEKOM.

Mevrouw VAN DER POEL—DU RIJ VAN

BEEST HOLLE.

Mevrouw VAN RAALTE—WESSEL.

Mevrouw ROMEIJN—TUCKERMANN.

Mejonnkvrouw JOH. SCHURBEQUE BOEYE.

Mevrouw SOETENS—SALOMONSON.

Mevrouw STAAL—GIESE.

Mevrouw STATIUS MULLER—FERGUSON.

Mevrouw STORM DE GRAVE—

VAN ARDENNE.

Mevrouw VERBROEK—MARONIER.

Mevrouw v. VOLLENHOVEN—ROCHUSSEN.

Mejuffrouw ADEE WICHERS HOEDT.

Mevrouw Jhr. VAN DER WIJCK—FELDMANN.

Mevrouw ZUIJDERHOFF—Van MOTMAN.

en de Heeren:

R. ZUYDERHOFF, Voorzitter.

L. A. BAKHUIS.

Dr. D. A. BENJAMINS.

Mr. C. W. TH. VAN DEN BRANDHOF.

Mr. J. W. DIJCKMEESTER.

A. A. C. HARTING.

W. MULIER.

J. A. SOETENS, Secretaris.

Suriname.

In ons vorig nummer maakten we melding van een nieuw blad, dat te Paramaribo zou verschijnen, nl. het weekblad „Op den Uitkijk” waarvan wij zeiden de beste verwachtingen te hebben. Na kennismaking met de eerste drie nummers, kunnen wij verklaren in onze verwachtingen niet teleurgesteld te zijn. De inhoud is interessant en de toon doet aangenaam aan. In zijn polemiek — die is er reeds — toont de redacteur zich een gentleman. De andere Surinaamsche bladen mogen dit goed voorbeeld volgen. Het vliegen dooden met 42 c.M. geschut, in die

bladen een zeer gewoon verschijnsel, doet hinderlijk aan. In een artikel, getiteld „De taak onzer pers” in het eerste nummer van het nieuwe blad, vinden wij dezen wensch: „Ware er wat meer samenwerking tusschen onze persorganen, meer overeenstemming op de cardinale punten en — mogen wij het zeggen — meer waardeering voor elkanders standpunt”.

Het is te hopen, dat het Surinaamsche publiek dit nieuwe orgaan zal steunen, opdat het in leven blijve; dit nieuwe geluid mag gehoord worden.

„De West” van 16 Februari schrijft onder het hoofd „Stijgende nood”:

„De nood rondom ons stijgt met den dag. In clubjes ziet men de werkelozen rondsletteren in de straten. En vaak zijn daar menschen onder, die met een ledige maag rondlopen. Voor zoover ons bekend, is zoo iets in Suriname nog nooit beleefd.....

Van gouvernementwege wordt tot dusverre tegen de werkeloosheid niet krachtig opgetreden. Men graaft leidingen in den Saramaccapolder. Maar niet ieder werkeloze is delver van beroep. Vooral balata bleeders hebben daar weinig kaas van gegeten. Hetzelfde geldt voor ambachtslieden. Men had gehoopt, dat het departement van openbare werken de aanbesteding van sommige werken zou bespoedigen, om wat meer ambachtslieden aan werk te helpen, maar tot dusverre is die hoop niet vervuld.

Het steuncomité doet een op zich zelf verdienstelijke poging om een meer of minder groot aantal menschen eenigen tijd bezig te houden. Maar van veel invloed kan dit natuurlijk niet zijn op het geheel.

Afdoende verbetering in den zeer zorgwekkenden toestand zal men eerst verkrijgen wanneer het balatabedrijf wordt hervat. Dan trekken een paar duizend menschen naar het binnenland en allicht komen dan in de stad eenige plaatsen voor anderen open. Daarom behooft o.i. in die richting alle krachten thans samen te werken.

De balata-ondernemingen wenschen zoo spoedig mogelijk aan den arbeid te gaan. Alle maatregelen daarvoor zijn reeds getroffen. Zij wachten op de toewijzing der concessiën, om daarna onmiddellijk te beginnen met het contracteren van arbeiders.

De toewijzing der concessiën moet echter weder wachten op een verordening die verleden week aanhangig is gemaakt bij de Koloniale Staten (betreffende de betaling der concessiegelden).

Bestuur en Staten hebben het dus in hun macht om door een spoedige behandeling van het ontwerp, een einde te maken aan den nood der bevolking.

Wordt er getreuzeld met de behandeling van de verordening, dan is er alle kans, dat wanneer de verordening aangenomen is, het goede seizoen voorbij is voor de balata-exploitatie. De stagnatie, die nu reeds zooveel ellende teweeg brengt in duizenden huisgezinnen, zou dan het gansche jaar voortduren. Het leed ware dan niet te overzien.

Het zal, na het voorgaande, overbodig zijn om hier aan te geven, wat onder deze omstandigheden o.i. de plicht is van Bestuur en Koloniale Staten.”

In hetzelfde nummer van „De West” vinden wij de volgende mededeeling omtrent de in wording zijnde papierpulpfabriek, waarover wij reeds meer mededeelingen in dit blad hebben gedaan.

„Het schijnt den vertegenwoordiger dezer Maatschappij te New-York gelukt te zijn Amerikaansch kapitaal voor deze onderneming te interesseeren. Na de medegenomen monsters van possentri, is thans telegraphisch gevraagd om toezending van grootere blokken. Deze liggen reeds op den steiger van den Kon. W. Ind. Maildienst, om Zaterdag per s.s. „Matura” naar New-York verzonden te worden.

Het zal ons van harte verheugen als het gelukt spoedig kapitaal te vinden om deze nieuwe, veelbelovende industrie in Suriname te vestigen.”

In een artikel, getiteld „Het rampspoedig jaar 1914”, geeft „De West” van 19 Februari belangrijke beschouwingen, waaraan wij het volgende ontleenen:

.....Door het afspringen van deze zaak (de overeenkomst met de Rotterdamse combinatie betreffende het bacoven-vervoer) bleef de landbouwerisis met onverminderde hevigheid voortduren. De krullotenziekte blijft tal van cacaoplantages teisteren en door gebrek aan landbouweriedit zijn er maar weinige ondernemingen in staat de doeltreffend gebleken bestrijdingsmiddelen tegen die ziekte toe te passen. Het moet onder die omstandigheden nog verwonderen, dat de cacao-productie zich ongeveer handhaaft op de helft van hetgeen zij bedroeg in de jaren vóór het overheerschend optreden der ziekte.

Op dit oogenblik is voor de toekomst vooral de hoop gevestigd op de koffiecultuur. Maar daar nog slechts een klein deel der aanplantingen vruchtdragend is, is het voor verschillende ondernemingen, verstoken van alle hulp, niet mogelijk de einden aan elkander te passen, in afwachting van betere tijden. Er zijn dan ook reeds verschillende op publieke veiling verkocht voor belachelijke bedragen, en het staat te vreezen dat in de naaste toekomst meerdere er het bijtje bij zullen moeten neerleggen.

Was door een en ander de toestand in den landbouw reeds précair, het uitbreken van den oorlog heeft den stand van zaken nog verergerd. Credietgevers in Nederland zagen zich gedwongen hun steun in te trekken, of te beperken. De afzet der producten werd onzeker. Er zijn

Magazijn INSULINDE

Spuistraat 62 - DEN HAAG - Telefoon 368

Indische Uitrustingen

Huwelijks-Uitzetter

Eigen Ateliers voor Maatwerk.

GROOTSTE KEUZE. GOEDKOOPSTE PRIJZEN

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAAT 11

SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 'S-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met afbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

IN

EFFECTEN en ASSURANTIËN

Laan van Meerdervoort No. 237

TEL. HAAG 8017.

Informatie-Bureau voor
Indische Fondsen.

„INSTITUUT DE REGT”.

Internaat: RIJSWIJK (Z.-H.) Externaat
HAAGWEG 17. Telefoon 166. ORANJELAAN 26-

De geheele school, gebouwd in 1909, is ingericht volgens de moderne eischen der hygiëne met centrale verwarming.

De zeer gunstige resultaten der examens leggen getuigenis af van het degelijk onderwijs.

Het onderwijs omvat: Lagere school, H.B.S. met 5-jarigen cursus en Handelsonderwijs.

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

plantages, die tot nu toe met honderden balen koffie opgescheept zitten. Nominaal zijn de marktprijzen bevreemdend, zoowel van koffie als cacao. De suikerprijs, die eerst geweldig in de hoogte ging, is weder gevoelig gedaald. Over het geheel hebben de marktprijzen iets van een dobbelspel gekregen. Men kan er geen staat op maken.

De directe gevolgen van den oorlog waren voor den handel erger nog dan voor den landbouw. Vracht en assurantie stegen onmiddellijk, de vracht zelfs met 25 percent.

De verbindingen werden onzeker, zoodat de aanvoer van goederen ongeregeld werd. Van sommige (contrabande) artikelen, werd de aanvoer tijdelijk geheel gestopt, zooals leder en jute (zakken voor emballage van producten). Het ergst was nog voor verscheidene kooplieden, dat de credithandel meerendeels plaats maakte voor contanthandel. Er ontstond dus groote behoefte aan contanten, terwijl de inning van vorderingen in de kolonie steeds moeilijker werd.

Niet alleen de invoer, ook de uitvoer werd belemmerd. Zoo staakte alle uitvoer van hout naar Europa. Alleen naar New-York werd verscheept. Praktisch beteekende dit een nagenoeg algeheele verlamming van het houtbedrijf in de kolonie. De zaagmolens beleefden een ongekende slapte. De tusschenpersonen, die voor houtaanvoer in de stad zorgen, werden grootendeels werkeloos. Hun handel met de Boschnegers stond nagenoeg stil, zoodat ook dezen den terugslag van den oorlog voelden. Want ook de vraag naar hout voor binnenlandsch verbruik verminderde sterk. Het motto van iedereen was geworden: uitsstel en bezuiniging. De eigenaren van woningen waren wel gedwongen allerlei reparaties uit te stellen, omdat de huren, vooral van kleine huizen, zooveel slechter inkwamen. Die gedwongen zuinigheid had weer een ongekende slapte in het bouwvak tengevolge, zoodat timmerlieden, schilders, smeden enz. nu op hun beurt de dupe werden. En menschen, die vroeger met houtzagen in Para den kost verdienden, kwamen nu het aantal werkelozen in de stad nog vergrooten.

Zoo plantte de crisis zich in allerlei bedrijven voort. Maar de ellende steeg eerst recht ten top, toen in de laatste maanden van het jaar de staking in het balatabedrijf intrad.

Geen industrie komt in zulke mate aan het algemeen ten goede als dit bedrijf.....

In den handel gaat niets om. Met kleermakers, schoenmakers, enz. (wier aantal voor gewone tijden reeds veel te groot is) is het treurig gesteld.....

Hoe men, met al deze omstandigheden voor oogen, het nog noodig acht om te vragen of er werkelijk gebrek wordt geleden in Suriname, is ons een raadsel.

Tenzij men aanneemt, dat bovennatuurlijke krachten werken in Suriname, leidt het voorgaande o.i. met wiskundige zekerheid tot de conclusie: dat er op dit oogenblik ernstig gebrek heerscht onder de bevolking."

* * *

Naar „De West” van 23 Februari verneemt, hebben een aantal broodelooze planters zich tot den gouverneur gewend, met verzoek om bij eventueelen aankoop der pl. Meerzorg, perceelen aldaar in pacht te mogen bekomen, ter oppervlakte elk van ongeveer 10 HA. De bedoeling is, die perceelen te bekomen in het gedeelte, dat reeds in cultuur is, om de daar aanwezige beplanting van rubber, koffie enz. te onderhouden en uit te breiden.

* * *

Hetzelfde blad brengt het bericht van de opening van den eersten landbouwcurcus door den heer Leys, van hier uitgezonden om in Suriname op te treden als hoofd van het landbouwonderwijs. Voor het volgen van den cursus, die twee jaren zal duren, hebben zich 31 leerlingen aangemeld. Met belangstelling zullen wij deze poging volgen.

* * *

Bij gelegenheid van het 15de Nederlandsche Natuur- en Geneeskundig Congres, op 8, 9 en 10 April te Amsterdam te houden, zal, door de goede zorgen van prof. Max Weber, van Artis, van de Maatschappij tot bevordering van het Natuurkundig onderzoek der Nederlandsche koloniën en van het congres zelf, in de Koningszaal van Artis een tentoonstelling worden ingericht, o.m. van voorwerpen, kaarten, fotografieën en drukwerken afkomstig van en betrekking hebbende op Nederlandsche expedities en reizen van 1900 af, die in onze koloniën en elders zoölogisch, botanisch, anthropologisch, geologisch en palaeontologisch materiaal hebben verzameld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

S. I. en Handel. De „Sinar Sumatra” bericht, dat de S. I. te Moentilan (Kedoe — Java) zich ook op den handel gaat toeleggen. Contracten zijn aangegaan met Chinese handelaars te Soerabaja voor den opkoop van landbouwproducten, omdat de Chinezen van Moentilan daarvoor te weinig naar den zin der Inlandsche producenten betaalden. Algemeen heeft het verbod tot uitvoer van Saigonrijst naar N.-I. angst en bezorgdheid verwekt, maar nu werd met blijdschap vernomen, dat bij de Indische regeering het bericht is ingekomen, dat het bovenbedoelde verbod is opgeheven.

Oeneigheid. Er is oeneigheid in de vereeniging „Insulinde” (de nieuwe organisatie van de vroegere „Indische partij”) schrijft de „Sinar Djawa.” De

twistenden verwijten elkaar onrechtmatige daden, plichtverzuim, machtsmisbruik, onderdrukking, kunstmatige gezagshandhaving, het schrijven van anonieme brieven, enz. Van één der bestuursleden wordt zelfs beweerd, dat hem „de perserviteit in de hersens” is geslagen.

De Politie en de Honden. De „Pembrita Betawi” verneemt, dat vele politieopzieners hun ontslag hebben gevraagd, omdat zij in den laatsten tijd meer en meer met werkzaamheden worden belast, die niet tot hun eigenlijken werkring behooren, ja zelfs particuliere diensten moeten verrichten.

Hetzelfde blad deelt mede, dat overal de honden zullen worden geregistreerd, ook in gevallen, waarin voor honden geen belasting verschuldigd is, zoodat in streken, waar deze belasting nog niet bestaat. De registratie zal kosteloos geschieden, opdat de kleine man door dezen maatregel niet getroffen zal worden. En dan kan op groote schaal worden overgegaan met het afmaken van vele dezer „lieve diertjes”, zoo besluit het blad.

De Pestbestrijding. Deze wordt thans anders geregeld. schrijven de inlandsche bladen, het volgende aanhalend uit de nieuwe bepalingen desbetreffende: Binnen door den G. G. aan te wijzen gebiedsdeelen worden de thans bij den Hoofdinspecteur, Chef van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst en de aan dezen ondergeschikte ambtenaren berustende bemoeienissen in verband met de pestbestrijding, overgedragen aan een zelfstandigen medischen hoofdambtenaar, die den titel draagt van „chef van den dienst der pestbestrijding”, en het aan dezen toe te voegen personeel. Deze chef is in zaken de pest en hare bestrijding binnen zijn ressort de adviseur van den Directeur van Onderwijs en Eredienst, door wiens tuschenkomst hij zijne aan de Regeering gerichte missives indient. De verhouding van dezen chef en zijn personeel tot andere autoriteiten zal voor zooveel noodig nog nader door den G. G. worden bepaald, terwijl de regeling der verhouding tusschen het pestbestrijdingpersoneel onderling aan den chef van dezen dienst wordt voorbehouden. De bevoegdheden en verplichtingen van dezen zelf zullen door den G. G. worden vastgesteld. Wat in algemeene verordeningen is bepaald ten opzichte van den Hoofdinspecteur, chef van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst en van het hem ondergeschikte medische personeel, wordt van toepassing verklaard op den Chef van den Dienst der pestbestrijding en van het aan dezen toegevoegd medische personeel, voor zooveel de pest en hare bestrijding in de hierboven bedoelde gebiedsdeelen. De bemoeienissen met de toepassing en uitvoering der quarantaine ordonnantie blijven, ook binnen het ressort van den chef van den dienst der pestbestrijding uitsluitend voorbehouden aan den Burgerlijken geneeskundigen dienst. In geval van geschil aangaande de vraag, of eenige aangelegenheid behoort tot de competentie van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst, dan wel van den dienst der pestbestrijding, berust de beslissing bij den G. G.

Zending en Onderwijs. Iemand, die zich Corso noemt, beweert in de „Pewarta Deli”, dat het onderwijs op de zendingscholen in de Bataklanden niet van veel betekenis is, in vergelijking met dat van de gouvernementsscholen. Het beste bewijs hiervoor — meent hij — is wel, dat het Gouvernement genoodzaakt is geworden om „maar eerst twee gouvernementsscholen der 2e klas voor de Bataklanden toe te staan.” 't Is te hopen, dat het op deze gouvernementsscholen te geven onderwijs tot voorbeeld moge strekken voor dat op de andere scholen in de Bataklanden, waar het onderwijs in rekenen, de Maleische taal en het Arabisch schrift z.i. bepaald slecht is. Hij geeft daarbij in overweging op deze gouvernementsscholen geen onderwijzers te plaatsen, die van Toba en Silindong afkomstig zijn, daar zij een gebrekkige uitspraak hebben. De letters tj en nj bijv. kunnen zij niet uitspreken. In stede van tjina zeggen zij sina; van tjarjar maken zij satsar, terwijl de woorden, waarvan de tweede lettergreep met een k begint, worden uitgesproken alsof er 2 k's in dat woord voorkomen, zooals toko, tokko, pakoe, pakkoe, enz. Er bestaat een streven om op de gouvernementsscholen aan het onderwijs in de Maleische taal meer aandacht te schenken dan tot dusverre het geval is geweest. Ook dient bij het gebruik van deze taal meer uniformiteit betracht te worden, vooral in tijdschriften en dagbladen, opdat zij later de wereldtaal voor het Oosten moge worden, terwijl het z.g. „kazerne Maleisch”, de taal, die in het dagelijksch leven en nog in de Chinese en Maleische bladen gebezigd wordt, absoluut geweerd moet worden.

In het tijdschrift „Poetsaha” beweert dezelfde schrijver — alzoo de „Pewarta Deli” — dat het onderwijs op de zendingskweekscholen heel wat ten achteren staat bij dat van de gouvernementsscholen. In Augustus van het vorige jaar deden twee goeroes van de kweekschool te Sepoholon het examen voor de hulpschool, maar slaagden niet. Zij waren reeds meer dan vijf jaren als goeroe werkzaam en deden twee malen het eindexamen van de kweekschool. Dit eindexamen is thans gelijk gesteld aan het examen voor kweekeling, wat wel gelukkig is voor de goeroes, die er vandaan komen. Vroeger werd er weinig waarde aan dit examen gehecht. Allen, al kwamen zij van de zending-kweekscholen, moesten eerst het examen voor kweekeling afleggen, alvorens tot dat van hulponderwijzer toegelaten te worden. Corso vraagt ten slotte: waartoe het dient de zendingscholen in de Bataklanden te subsidieeren, wijl daarvan toch zoo weinig profijt wordt getrokken. Het ware z.i. beter nog meer 2e klas gouvernementsscholen op te richten, daar deze even goed kweekelingen opleiden, dan wel het onderwijs der

H. S. VAN HASSELT
KLEERMAKER
NOORDEINDE 94 - DEN HAAG

M. VISSER,
voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

JUDELS, Pâtissier,

Telefoon 2602. Iste Obrechtstraat 44-46.
DEN HAAG.

Specialiteit: IRMA-TAART.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

zendingskweekscholen op dezelfde leest te schoeien als dat der Roomsche Katholieke kweekschool te Moentilan (Kedoe — Java). Hij haalt daaromtrent het een en ander aan uit het Katholiek Tijdschrift van 1 September 1913.

WAT DE CHINEES VERTELT.

China Voorheen en Thans. In den ouden tijd heette het — alzo de „Perniagan” — dat de Chinezen in geheel China door de ambtenaren van de Boandynastie uitgezogen en gekneveld werden en dat dezen zich gemakkelijk lieten omkopen. De kleine man schreeuwde 't uit zijn keel tot barstens toe, zoo drukt de schrijver zich uit. De kleine luiden ondervonden van dat geknoei tengevolge der omkooprijen veel last en moeilijkheden en 't ging gemakkelijk elkeen in het ongeluk te storten, die de ambtenaren durfden te weerstreven. Kuiperijen en knoeierijen waren aan de orde van den dag. Er was geen rechtszekerheid voor het volk in den algemeenen zin van het woord, geen beroep, geen verhaal bij autoriteiten en hooggeplaatsten. De gewone menschen waren aan houten poppen gelijk en de ambtenaren konden tegenover hen straffeloos te werk gaan. Deze corruptie onder de ambtenaren en regeeringspersonen nam meer en meer toe en het land ging natuurlijk hard achteruit, als gevolg der gewetenloze handelingen der bestuurders. Eindelijk werd het volk wakker en wierp deze autocratische regeering omver, die het Chineesche Rijk ten ondergang leidde. Onuitsprekelijk was de blijdschap van het volk: nu zou het door de nieuwe wetten van de Republiek beter, rechtvaardiger behandeld en geleid worden. Maar helaas, in deze verwachtingen is het volk teleurgesteld geworden. De gewenschte rechtvaardigheid en rechtzekerheid zijn nog niet bereikt; het zijn nog maar beloften. Groot verschil met vroeger valt niet te constateeren. De ambtenaren zoeken nog steeds hun voordeel op ongeoorloofde wijze. De regeering zelve is niet zuiver op de graat. Ik heb twee kennissen, — alzo de schrijver, die zich Quinette teekent — Chang en Ngan geheeten. Vroeger waren zij redacteuren van de „Chinese Mail”, een klein Chineesch blaadje. Zij werden benoemd tot „assistent resident” in de districten Sing Mai en Leng Soei van de afdeeling Hainan, maar zes maanden daarna werden zij onverwachts ontslagen en door anderen vervangen. Zulke onzekerheid van in een betrekking gehandhaafd te blijven, brengt dikwijls mede, dat men zijn best doet om zich in den kortst mogelijken tijd rijk te stelen. Een ontslagen ambtenaar te zijn en zonder geld te zitten is de grootste schande, die een Chinees zich bedenken kan. De P e w a r t a S o e r a b a j a deelt nog verder dienaangaande mede, dat de lijfstraffen, die onder de nieuwe Regeering afgeschaft werden, nu weer ingevoerd zijn. Rietlagen kunnen worden toegediend aan veroordeelden van den leeftijd van 16—60 jaren en wel tot een maximum van 120, ter vervanging van gevangenis of boetstraffen, opgelegd bij verschillende overtredingen, zooals: overspel, dubbelen, diefstal, oplichting, enz. — J o e a n S h i K a i, de president, die op den bepaalden tijd zou moeten aftreden, heeft nu reeds, volgens de Bintang Soerabaja het verzoek gedaan om gedurende zijn geheele leven het presidentschap te mogen bekleeden. Uit hoofde van zijn groote verdiensten en met 't oog op de moeilijke dagen, die China te wachten staan, zal dit verzoek wellicht ingewilligd worden. Zoo meent het blad.

Japan tegenover China. Zooals de Chinees in Ned-Indië zijn vrouw behandelt, zoo handelt hij ook tegenover zijn land (China). Van achting en waardeering is in beide gevallen nog maar bitter weinig sprake. 't Ware te wenschen, dat hierin verandering, verbetering kwam. 25 pCt. meer toewijding voor het land onzer afkomst zou ons volk en het land al veel verder brengen, beweert de Permiagan. O, dat Japan! vervolgt schrijver. Als ik beweer, dat het Japanse volk, de b a n g s a k a t é (het ras der krielkippen) een geslepen volk is, uiterst bekwaam om te draaien en te verdraaien, dan geloof ik geen ongelijk en niet teveel gezegd te hebben. Ziet nu maar weer, hoe het ten aanzien van Tjingtau gehandeld heeft: Toen deze plaats nog in het bezit van de Duitschers was, had Japan reeds begeerige oogen naar een vast punt in China geslagen en kwam Tjingtau het als zoodanig zeer geschikt voor. Blijde was Japan in het Europeesche conflict betrokken te worden, als een gevolg van zijn bondgenootschap met Engeland. Maar bevreemd voor een inmenging van Amerika, gaf Japan te kennen, dat het Tjingtau in bezit zou nemen, alleen om het later aan China terug te geven. En toen Amerika zich stil hield, zond het het welbekende ultimatum aan Duitschland af, om den afstand van Tjingtau gedaan te krijgen. Maar Japan had in 't geheel de bedoeling niet om deze plaats aan China terug te geven. Dit heeft China ook heel goed begrepen. Japan beweert met dit ultimatum en deze belofte aan China, werd bedoeld, dat Duitschland Tjingtau zonder strijd en voetstoots zou afstaan. Maar nu er bloed gestort is, nu de inname strijd, moeite en geld gekost heeft, is het niet meer dan billijk, dat China ons voor den verderen afstand van Tjingtau ook naar behooren schadeloos stelt. Het gaat toch niet aan, dat wij er onder zouden moeten lijden. Japan wist echter wel, dat Duitschland deze plaats niet zoo maar voetstoots zou afstaan. Landgenooten, zoo eindigt schrijver, ziet hieruit, waar men aan toe is, als men op beloften en steun van anderen rekent. Laten wij ons toch krachtig aansluiten en met eigen middelen onze rechten handhaven en verdedigen.

Van Vreemde Koloniën.

Geen doodstraf.

Bij de behandeling der indenniteitswet in de Wetgevende vergadering der Z. Afrikaansche kroonkolonie, heeft generaal Smuts, minister van verdediging, een amendement voorgesteld, waarbij de doodstraf wordt uitgesloten voor deelneming aan den jongsten opstand. Al komt het zeker voor velen niet te laat, na het offer dat de oorlogswet reeds geëischt heeft, en voor wien de regeeringspersonen niet naar genade-beden hebben willen hooren, is de edelmoedigheid toch zeker nog te laat gekomen. In den Volksraad was nog eenige bedenking tegen het voorstel. Enkelen vreesden aansporing tot opstand bij betoende clementie. Ook wilde men majoor Maritz, die, officier in staatsdienst zijnde, de stoot tot den opstand gegeven heeft, uitsluiten. Ten slotte is het amendement echter, naar Reuter seint, met algemeene stemmen aangenomen.

De strijd om het Suez-kanaal.

Deze scheen afbesteld te zijn. De moeilijkheden om een Turksche macht door het woestijngebied te doen oprukken en te blijven onderhouden, leken te zwaar gebleken te zijn. Nu zijn er echter weer aanwijzingen, dat de moed nog niet ten volle opgegeven is. Den 22en Maart zou, bij El Koebi, nabij den uitgang van 't kanaal aan de Rode Zee, tegenover Suez, weer een ontmoeting hebben plaats gehad. De uitslag is een zeer gelukkige geweest, want beide partijen berichten, dat zij met weinig verliezen de overwinning behaald en den vijand met zware verliezen teruggedreven hebben.

Visschen in troebel water.

Men zou zoo denken, dat Spanje genoeg moest hebben van zijn bezit in Noord-Afrika, en, als 't zich vrij kon uitspreken, liever de geheele kolonie ten geschenke zou geven dan er nog meer verkrijgen. In tegenstelling daarmede gaan er nu stemmen op, en niet alleen in onbeduidende kringen, om zich het bezit van Tanger te verzekeren. Het zou het voorbeeld, door Italië te Valona gegeven, behooren te volgen, overtuigd dat alle benijders nu de handen vol hebben. De voorstanders zien daarin 't eenige middel, om Sp. Noord-Afrika, waar sedert 1909 een macht van 80.000 man tevergeefs in 't veld is, te beveiligen. Het zou intusschen het tiende eenige middel zijn, dat evengoed kon falen als de voorgaande.

Duitsche strijdlust.

Hoort men nu en dan van een groote mate van berusting bij krijgsgevangenen, die, den strijd moede, in de gevangenschap stil wachten wat over hen beslist zal worden, daar staan, en vooral van D. zijde, sterke staaltjes tegenover van het niet gedooft verlangen om weer aan den 't strijd deel te nemen en verder een aandeel te nemen in de beslechting der oorlogskansen. Een sprekend voorbeeld heeft de D. Macedonia gegeven. In October opgebracht naar en geïnterneerd in de Spaansche haven Los Palmas, van de Kanarische eilanden, werd hij aan zware ketenen gelegd, terwijl gedeelten van de machines werden weggenomen. De bemanning heeft deze uit reserve-stukken weten aan te vullen, een werk, dat zeker moeilijk in 't geheim te volbrengen is, heeft de boeien weten te kappen en daarna onopgemerkt 's nachts de haven weten te verlaten, om den dienst van hulpkruiser te hervatten of in de ongunstige omstandigheden van 't oogenblik Duitschland toch te bereiken.

Turkije—Duitschland.

In de D. Kolonialzeitung, die voorloopig eenmaal in de maand verschijnt, heeft generaal-luitenant Imhoff eenige beschouwingen gegeven over „Het ingrijpen van Turkije in den wereldoorlog en de beteekenis van een blijvende belangengemeenschap tusschen dat rijk en Duitschland”. Daaruit geven wij het volgende weer.

Over de militaire verhoudingen, zegt de schr., het bestaan van een sterk met Duitschland en Oostenrijk verbonden Turkije is noodig, om o.a. een verdere omvattingpolitiek te verhinderen. Hadden te hunner tijd de bekende woorden van Bismarck, over „den Knochen des pommerschen Grenadiers” recht van bestaan, thans, nu Duitschland een wereldpolitiek voert, zijn de verhoudingen gewijzigd.

In den Russisch-Japanschen oorlog heeft de toenmalige „kranke man”, in weerwil van zijn zwakte er aanleiding toe gegeven, dat Rusland uit de buurt van de Zwarte Zee geen troepen weg nam, niettegenstaande hij die in 't verre oosten hoog noodig had. Thans vervult het op krachten gekomen Turkije diezelfde bestemming van vijandelijke krachten te binden nog in ruimere mate dan destijds, want in de Kaukasus en Egypte worden sterke troepenafdeelingen van de tegenpartij vastgehouden, die zoodoende niet op andere punten kunnen ingrijpen.

Een sterk, slagvaardig Turkije als factor in de staatkundige rekening van het Duitsche rijk, ligt in het wederzijdsch belang, en na gelukkig volbrachten strijd zal zonder twijfel krachtig op den ingeslagen weg worden voortgewerkt.

Over de economische en handelsverhouding, schrijft generaal Imhoff: De vroegere D. politiek van het vasteland, is, gelijk reeds opgemerkt, in den loop der jaren omgezet in een wereldpolitiek. Zij zoekt voor de steeds toenemende bevolking voeding, arbeid en afvoer, d.w.z. afzet van waren in het buitenland en, wanneer mogelijk, werkzaamheid in de koloniën; hierin is zij echter nog zeer beperkt gebleven.

Het D. belang in Turkije ligt in den sterk opbloeienden D. handel met zijn beduidende import en export, alsmede in de groote kapitalen, welke D. in T. ondernemingen heeft gestoken, m.n. voor de Bagdadbaan. De aanleg van deze baan, met haar zijtakken, vormt voor het Osmanische rijk een levensader, voorwaarde tot latere gezonde ontwikkeling en voor de mogelijkheid om weer tot bloei te kunnen komen.

Aangezien de overmacht van de Britsche vloot in den Orient D. verplichtte zich daar tot een handelspolitiek te bepalen, is de samenwerking met Turkije een steunpunt geworden voor de daar nu te voeren wereldpolitiek. Een versterkt T. steunt de D. belangen, en D. zal het er dus op toeleggen, hand in hand gaande, T. in militaire en economische beteekenis op te heffen, en zoodoende tevens een afzetgebied voor eigen nijverheid te verwerven. Terwijl D. geen belang heeft bij een verdeling van het Europ. gebied onder de halve maan, maar juist op een versterking ervan bedacht moet blijven, zien andere mogendheden haar voordeel in tegenovergestelden zin. T. heeft dit ingezien. In den loop der jaren heeft het getoond, aldus de schr., te begrijpen, dat alleen bij een ontwikkeling op militair, economisch en technisch gebied met D. hulp het morgenrood eener gelukkige toekomst wenkt.

Een kleine tentoonstelling met een groote bedoeling.

Aansluitende bij hetgeen wij ten vorigen male melden, over pogingen van Fransche zijde in het werk gesteld om in de toekomst de Fr. nijverheid in het Fr. gebied voor een deel

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MIET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN
DEGELUK ONDERWJS IN
DUITSCH . ENGELSCH . FRANSCH . SPAANSCH . ITALIAANSCH .
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCHER KERK
58^a NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL. 2234

Th. VAN LEIPSIG, Delft, Wijnhaven 3.
Boekdrukkerij, Kantoorboekhandel, Lederwaren, enz.

Moore's Vulpenhouder

beslist niet lekkend. . . . . f 7.00

Zending franco tegen postwissel.
Rembours 15 cents verhooging

Sigaren-Magazijn
„TRIO”
Lange Poten 19 Den Haag.
Speciaal adres voor Java Cigaretten
van
MAC GILLAVRY - DJATI ROENGGO.

A. LAARMAN,
Valeriusstraat 106. Koningstraat 112.
Witte de Withstraat hoek Da Costastraat.
DEN HAAG.

KOFFIE - THEE.
Kruideniers-, Grutterswaren en Comestibles

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

LIESKER
Frederikstraat 163
Valkenboschpl. 11^d
DEN HAAG.

COMESTIBLES
KOLONIALE
WAREN
INDISCHE
INGREDIËNTEN

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Het tijdschrift „Het recht in Ned.-Indië”, waarvan onder dezen titel reeds 103 deelen verschenen, heeft zijn ouden naam thans veranderd in „Indisch Tijdschrift van het Recht”.

De jongste afl. van dat periodiek bevat o.a. eene verhandeling van Mr. H. 's Jacob over „Lading aan boord van gevluichte schepen in Ned.-Indische havens”.

Na het uitbreken van den oorlog zijn een aantal geladen stoomschepen onder Duitse vlag in Nederlandsch-Indische havens gevluicht. Terwijl het schip in de neutrale haven veiligheid vindt, kan de lading hare bestemming niet vervolgen, tenzij de schipper haar wensch vrij te geven. Voor sommige ladingen, als melk en kopra, die aan bederf onderhevig zijn, beteekent het verblijf in de noodhaven na eenigen tijd totaal verlies. De sohr. wijdt aan dit feit eene beschouwing en is van meening, dat er plaats is voor een noodverordening tot regeling van den rechtstoestand van de lading, die zich aan boord van gevluichte schepen bevindt.

De zeevisscherij in Pandeglang (Bantam).

In No. 1 van jaarg. 1915 van het zonderling getitelde periodiek „Het Bestuur van de Centrale Kas te Batavia aan belanghebbenden en belangstellenden bij het volkscredietwezen in Ned.-Indië”, is opgenomen een nota van den assistent-resident J. H. Nieuwenhuys over de inlandsche zeevisscherij in de afdeeling Pandeglang (Bantam).

In die afdeeling wordt het visschersbedrijf, voornamelijk in Straat Soenda uitgeoefend, waar de monding van vele groote rivieren een gemakkelijke gelegenheid tot het in- en uitloopen van visschersvaartuigen aanbiedt, in tegenstelling met de Zuidkust, die steil uit zee oprijst en waar de hevige branding het varen bemoeijelijkt, zoodat de visscherij aldaar dan ook hoogst onbeduidend is.

De voornaamste visschersplaatsen vindt men dus aan de Westkust, n.l. Laboean, Tjanta en Tjiteureup. De vloot bestaat op dit oogenblik uit 55 majang-prauwen, 4 kolék-prauwen en 201 djoekoengs. Behalve de inheemsche visschers, bezoeken nog lieden van de Noordkust deze wateren voor hun bedrijf. Het wordt gemoedelijk uitgeoefend; van concurrentienijd heeft men hier nog nooit gehoord, want er is op zee nog plaats en visch voor velen. De vischvangst en de verkoop van visch, zoolw in verschen als in bereiden toestand, levert een bestaan op aan velen, zoolw aan de kust als in het binnenland. De spoorwegverbinding met Pandeglang en Rangkasbitong maakt het mogelijk, dat Laboean ook deze plaatsen van versche zeevisch geregeld zal kunnen voorzien. Daartoe is in de eerste plaats noodig, dat de gelegenheid tot vervoer per spoor verbeterd worde, waarvoor de Pandeglansche afdeelingbank de hulp van de S. S. heeft ingeroepen. Ook overweegt die bank andere maatregelen, opdat dit nuttig bedrijf zich verder zal kunnen ontwikkelen.

Vademecum voor het Indische leven

bevattende p.l.m. drie duizend bevelen, vragen enz. aan Inlandsche bedienden, in het Hollandsch, het Maleisch, het Javaansch en het Soendaneesch, met woordenlijst in de drie talen door Mevr. H. Tobi-v. d. Kop (Maleisch) en T. J. Bezemer (Javaansch en Soendaneesch). (Amsterdam, A. Bisshop).

In het voorbericht, dat dit „Vademecum” voorafgaat, zegt de bewerkster Mevr. Tobi o.m.: Niet ieder heeft gelegenheid of lust, zich vóór het vertrek naar Ned.-Indië in het Maleisch te oefenen en zich die taal eigen te maken. Voor hen, die daartoe niet konden komen, werd dit boekje samengesteld: het geeft de meest voorkomende bevelen en vragen met de vertaling in het Maleisch en 't zal met behulp van de woordenlijst niet moeilijk vallen, inden men iets anders te zeggen heeft dan de opgegeven zin, eenige woorden er in te veranderen. In tegenstelling met bestaande boekjes met samenspreken, geeft dit werkje geen antwoorden van Inlanders, daar het onmogelijk is te zeggen, wat op een vraag zal geantwoord worden. De schrijfster hoopt, dat het Vademecum alles geeft wat men in het begin van zijn verblijf in Indië noodig heeft om zich voor den Inlander goed verstaanbaar uit te drukken.

Zooals uit den titel blijkt, heeft de heer Bezemer aan het werk van Mevr. Tobi toegevoegd eene Javaansche en Soendaneesche vertaling der door haar vervaardigde Maleische zinnen.

Dwars door Timor.

Afl. 5 van den loopenden jaargang der Katholieke Missiën bevat het vervolg van het reisverhaal van Pater P. Noyen „Dwars door Timor”: een aantal interessante foto's vergezelen den tekst.

De Indische Mercur.

No. 12 bevat het geïllustreerde verslag der vergadering van de Ned. afd. der N.-I. Maatschappij van Nijverh. en Laadb., van 4 Maart j.l., waarin de heer R. J. van Lier een voordracht hield over de Ombilin-kolenmijnen ter Sumatra's Westkust. Om beter de wording van die mijnen te doen begrijpen, geeft schr. bovendien een korte geschiedenis van de oudere Pengaron- en Pelarangmijnen in Martapoera (Borneo).

Overigens bestaat de inhoud van dit Nr. uit besprekingen van een aantal nieuwe uitgaven; verder de vaste rubrieken: Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen. Enz.

Opiumbestrijding op Banka.

In verband met de omstandigheid, dat van de zijde der Chineseesche regeering krachtige maatregelen tot bestrijding van het opiumgebruik zijn genomen, is — naar de Ind. Merc. mededeelt —, door de regeering besloten binnen een bepaald aantal jaren een einde te maken aan het opiumgebruik door koelies, werkzaam bij de Gouvernements-tinwinning op Banka.

Men wil dit doel bereiken door het invoeren van een gebruikslicentiestelsel voor Chineezers op dat eiland, terwijl voor de goede werking van het stelsel een controleur B. B. aan den chef der opiumregie wordt toegevoegd.

Het opiumdepot, dat thans te Muntok is, zal binnenkort naar de gewestelijke hoofdplaats Pangkalpinang worden overgebracht, omdat de doorvoering van de beoogde maatregelen tot beperking van het opiumgebruik, waarvoor bij de begroting van dit jaar ongeveer f 38.000 is toegestaan, eene voortvurende samenwerking van het gewestelijk bestuur met den dienst der opiumregie onvermijdelijk maakt. Nu doet zich evenwel het bezwaar voor, dat op laatstgenoemde nieuwe hoofdplaats geen bureau ruimte beschikbaar is.

Ten einde daarin en ook in de behoefte aan andere bureaux ter plaatse te voorzien, is besloten, het thans als residentiekantoor gebedigd gebouw, oorspronkelijk het bureau van den administrateur bij de tinwinning, uit te breiden met localiteiten voor den deponhouder bij de opiumregie, w.o. opslag-lokalen, voor den algemeenen ontvanger en voor den eerst-aanwezend waterstaatsambtenaar en zijn personeel.

Voor de uitvoering van deze werkzaamheden, die zeer spoed-

de plaats te doen innemen, die de Duitse waren daar hadden ingenomen, en voor zoover dit niet kan, den handel van bevriende staten daarheen te leiden, hebben wij nu melding te maken van een kleine tentoonstelling, die met gelijke strekking is uitgesteld in l'Office Colonial te Parijs. De naam is zelfs te grootsch voor een verzameling, die niet meer dan een tafel vult, maar de beschrijving, die Maurice Demoulin ervan geeft in la Dépêche Coloniale van 20 Mrt., doet de beteekenis ervan toch ten volle uitkomen.

De minister van koloniën heeft opdracht verstrekt stalen te verzamelen van artikelen van D. afkomst, die bij de inlanders in de verschillende koloniën in gebruik zijn. De verzameling, die nu vertoond wordt is die van de kust van Guinea. Andere zullen volgen.

Uit de opmerkingen van den schrijver, die natuurlijk wat onder den invloed van de oorlogsstemming staan, zou blijken, dat de D. voortbrengselen niet boven de F. staan, intendeel. Maar de D. weten ze minder duur aan de markt te brengen, of er een bijzondere aantrekkelijkheid aan te geven, b.v. door de metaaldeelen te vernikkelen. Wordt de werkhanda na den oorlog duurder in D., dan moet dit Fr. de mededinging vergemakkelijken. De credieten op lang termijn door de D. huizen verstrekt, zullen moeten worden ingekrompen door de behoefte aan kapitaal, die de nijverheid zal hebben.

Natuurlijk wordt dan ook weer een lans gebroken om de beschermende rechten ter hulp te roepen ten bate der Fr. industrie. Maar de Fr. fabrikant zal er zich vooral op moeten toeleggen de smaak van de koopers te leeren kennen.

Bij de tentoongestelde voorwerpen ziet men o.a. parfumeriën, die alleen uitmunten door de aantrekkelijken vorm van de flacon. Ook andere artikelen lokken tot koopen door hun verpakking.

In 1912 voerde Fr. in Guinea voor 6.600.000 fr. in, D. voor 1.100.000 fr., dat is zeer veel voor een vreemde natie, niet door de inkomende rechten beschermd. Die invoer betrof vooral gewezen goederen, emaille huishoudartikelen, katonnen parapluies.

Zoo zien alle landen, bij de spanning van den oorlog, toch ook verder. Is een zeker egoïsme natuurlijk niet te vermijden, ligt in het overwegen van eigenbelang uit een handels-oogpunt geen kwaad, voor hen, die droomen van een vrede-lievende gezindheid, van een nadere verbodering na beëindiging van 't groote wapengeweld, moet er iets pijnlijks en beangstigends liggen in dat voorbereiden tot een voortzetten van de verdelging der Duitschers in hun nijverheid en in hun handel.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift van het Binnenl. Bestuur.

De Januari-afl. opent met eene mededeeling van Mr. J. C. Kielstra dat zijn mede-redacteur de heer C. Lulofs, wegens drukke werkzaamheden zijne functie heeft neergelegd.

De zending J. H. Meervaldt ontwikkelt zijn bezwaren tegen een artikel van den heer H. J. Köhler (Mei-afl. T. B. B.), getiteld: „Enkele opmerkingen betreffende de schoolsubsiën en het onderwijs in de Bataklanden”; z.i. is het oordeel van den heer K. over het algemeen onjuist en ten opzichte van het zendingswerk onrechtvaardig.

Mr. J. C. Kielstra publiceert het eerste gedeelte van een beschouwing over de betaling der defensie van Nederlandsch-Indië; Mr. C. Th. van Deventer's bekende Gids-artikel „Het pijnlijke kwartier”, waarmede de schr. het in veel opzichten eens is, neemt Mr. K. als uitgangspunt.

Het volgend opstel handelt over het familie- en erfrecht der Bantiks (een volksstam in de Minahassa). Achtereenvolgens worden beschreven de geldende gebruiken bij verlovings, het huwelijk, het gezin, de echtscheiding, de adoptie, de armen.

De rubriek „Korte mededeelingen” bevat de teekening van een privaat en badgelegenheid van de landschapsgevangenis te E., met toelichting. Voorts een statistisch overzicht door den heer J. Roest, van de ontwikkeling van het financieewezen der zelfsbesturende landschappen op de Buitenzittingen gedurende het tijdvak 1912—1914. Eindelijk schrijft de heer W. Frijling over een controlemiddel op bestaatsinginning.

Het Javaansche tooneel.

No. 2 van Serie II der uitgave „Onze Koloniën, onder redactie van R. A. van Sandick”, handelt over het Javaansche tooneel; schrijver is Dr. H. H. Juynboll, directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden.

Het Javaansche tooneel behoort tot de populairste onderwerpen op het gebied der koloniale literatuur. Welk Nederland heeft niet wel eens hooren spreken over de wajang? Toch is bij de groote menigte deze kennis beperkt tot den vorm der wajangpoppen, die men over het algemeen gedrochtelijk en wanstaltig vindt; omtrent den oorsprong en de verschillende vormen van het Javaansche tooneel heeft men over het algemeen slechts zeer vage begrippen. Aan dit gebrek wil Dr. Juynboll nu tegemoet komen door in populairere vorm bijzonderheden over de wajang mede te deelen.

Schr. verdeelt het Javaansche tooneel in zeven rubrieken, die hij achtereenvolgens ter sprake brengt, n.l.:

1o. het oude schimmenspel of wajang poerwa, waarbij de schaduwen van lederen poppen op een scherm geprojecteerd worden.

2o. de wajang gedog, die zich voornamelijk door het repertoire van de vorige soort onderscheidt en evenals deze met lederen poppen gespeeld wordt, waarom men beide soorten ook wel wajang koelit (lederen schimmenspel) noemt.

3o. de wajang golek, voorgesteld door ronde houten, aangekleede poppen, met losse, beweegbare hoofden.

5o. de topeng, opgevoerd door gemaskerde personen, wier rol de vertoener (dalang) opzegt.

6o. de wajang wong, waarbij de personen niet gemaskerd zijn en zelf spreken.

7o. de wajang bebèr, een tooneelvoorstelling, waarbij platen ontrold worden, die de vertoener verklaart.

De Ingenieur.

In het jongste nummer van de Ingenieur is het verslag opgenomen van de voordracht, te Semarang op 6 Oct. 1914, in een vergadering der afd. Ned.-Indië van het Instituut van Ingenieurs, gehouden door den ingenieur W. Gray over remproeven, door den dienst der Staatsspoorwegen in Nederl. Indië op berg- en vlaktelijnen, genomen. — De hoofdredacteur R. A. van Sandick bespreekt het rapport, uitgebracht over het onderzoek naar de moeilijkheid, ondervonden bij de uitvoering van openbare werken in Ned.-Indië, door tusschenkomst van aannemers. — De ingenieur D. A. Koster schrijft over de watervoorziening van Batavia.

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade 114, Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Individueele Ongevallenverzekering,
Automobielverzekering, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaia.

FABRIEK VAN GESCHILDERDE MEUBELEN
- G. J. LAMERS -
Prinsegracht 114, Den Haag.
Levert direct aan particulieren alle soorten
MEUBELEN, tegen fabrieksprijzen. . . . .

MAISON MEIJER
Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.
TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van **Dejeuners, Dinners en Soupers.**
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.80.

J. C. NIEUWSTRATEN
Juwelier.
TROUW- of VERLOVINGSRINGEN
..... **SCHAKELRINGEN** .....
..... **ZEGELRINGEN** .....
Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstr.
DEN HAAG.

Dr. ALIMONDA's
ELECTRISERTOESTELLEN, veel verbeterd, geen
losse contacten, geen oxydatie, bijna geen onderhoud.
Garantie — Inruilen.
GEMAKKELIJKE BETALINGS-CONDITIËN.
Ook te huur.
P. J. HUIJGENS DEKKER, Weimarstr. 94.
(Oogen diagnose) Ged. Natuurarts.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

RESTAURANT le ETAGE, Ingang No. 17 Tel. Int. 2479
Plat du jour f 0.50 — Dinners f 0.90, f 1.40, f 2.00. A la carte.
RESTAURANT - KNAPPSTEIN
VLAMINGSTRAAT 15-17 — 's-GRAVENHAGE
Des avonds na 8 uur: PLAT DU SOIR à f 0.75
PARTERRE: LUNCHROOM, INGANG No. 15. KOUDE EN WARMES SPIJZEN.

dig zal geschieden, is een bedrag van bijna f 41.000 beschikbaar gesteld.

Weekblad voor Indië.

In den laatsten tijd zijn de kolommen van het Weekblad voor Indië grotendeels gevuld met bijdragen over den oorlog, zoodat dezerzijds van den inhoud slechts zelden melding wordt gemaakt. In No. 44 vinden we echter eenige stukjes, die genoemd dienen te worden, n.l. het vervolg van Gabriël's Oost-Indische aantekeningen uit den Compagniestijd. — Een levensbericht van den controleur B. W. van Gorkom (met portret), die in Djambi als slachtoffer van een aanval van een districtshoofd gevallen is. — Een geïllustreerde beschrijving van het spoorwegongeluk tusschen Padalarang en Tjandjoer op 31 Januari j.l. — In zijn „Penkrassen" hekelt Ofoei o.m. de nieuwste roman van J. H. François: Waar de game-lan klinkt.

Desa-volkshuisvesting.

Vanwege het Algem. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië is een studie verschenen, getiteld: De desa-volkshuisvesting in cijfers, door J. F. A. C. van Moll, met voorwoord en inleiding door Mr. H. 's Jacob.

Het werk bestaat uit twee deelen, het eerste, in groot 8°. formaat, bevat de gezegde inleiding en voorwoord, het tweede, in gr. fol. formaat, het uitvoerig cijfermateriaal, tabellen en kaarten.

De studie is het resultaat van een onderzoek op de suikeronderneming Tjomal, speciaal van een aantal desa's in het district Tjomal; zij geeft o. m. een nauwkeurig beeld van de bevolking, haar bezit en hare inkomsten.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zonen feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javase Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industriële middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, zijn dezer dagen o. a. ter lezing neergelegd:

1. Encyclopaedie van Ned.-West-Indië, onder redactie van Dr. H. D. Benjamins en Joh. F. Snellemans, afl. 6.
2. Bijdragen tot de Taal, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, uitgegeven door het Kon. Instituut, Deed 70, 2e, 3e en 4e aflevering.
3. Mededeelingen vanwege het Nederl. Zendinggenootschap, 59ste deel, 4e stuk.
4. De Waterstaats-ingenieur, orgaan der Vereeniging van Waterstaats-ingenieurs in Ned.-Oost-Indië.

Van de Afd. 's-Gravenhage:

Den 24sten Maart jl. gaf de Afdeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" voor hare leden en geïntroduceerden een Soirée Musicale, welwillend aangeboden door den Heer Frans Andreoli, met eenige van zijne leerlingen.

Na de pauze trad op: „The little-band", Leidsche Studenten Tziganen Orkest.

Beide gezelschappen oogstten de volle sympathie van het niet zeer talrijke publiek in — het was een gezellige avond.

De opbrengst (f 40.—) der buffetten, rijkelijk van verschingen voorzien door ons Bestuurslid Mevrouw M. ten Bosch-Boscher, komt ten voordeele van de noodlijdenden in de kolonie Curaçao.

Van het Informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Opleiding hier te lande voor Commies bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Ned.-Indië.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat veertig jongelieden, waaronder ten hoogste tien vrouwelijke mogen zijn, geplaatst kunnen worden op de te Leiden gevestigde school tot opleiding voor commies bij den post-, telegraaf-

en telefoondienst in Nederlandsch-Indië. Van de veertig plaatsen kunnen twintig ingenomen worden door in Indië aangenomen surnumerairs, die voor Gouvernementsrekening naar Nederland worden gezonden.

Worden in Indië minder dan twintig surnumerairs aangenomen, dan wordt het aantal der hier te lande aan te wijzen surnumerairs verhoogd tot het aantal van veertig in het geheel is bereikt.

Voor opleiding komen in aanmerking: jongelieden, die den leeftijd van 24 jaar nog niet bereikt hebben en die in 1915 of 1914, of in bijzondere gevallen, te beoordeelen door den Minister van Koloniën, reeds vroeger het eindexamen hebben behaald;

1o. van eene hoogere burgerschool voor jongens met 5-jarigen cursus of daarmede gelijkgestelde inrichting van middelbaar onderwijs, waarbij natuurkunde als verplicht vak op het eind-examenprogramma voorkomt;

2o. van eene middelbare tweejarige handelsschool, met als onderbouw eene hoogere burgerschool met driejarige cursus, gymnasium of daarmede gelijkgestelde inrichting van middelbaar of gymnasium onderwijs, voor zoover de candidaten een aanvullingsexamen in natuurkunde met goed gevolg hebben afgelegd, welk examen dezelfde eischen als die van het eindexamen eener hoogere burgerschool voor jongens met 5-jarigen cursus in dat vak omvat;

voor zoover de candidaten door eene in te stellen commissie geschikt worden geacht voor het volgen van den cursus en door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën lichamelijk voor den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst geschikt zijn bevonden.

De verzoekschriften om in opleiding te worden genomen moeten in de maand Juli a.s. bij het Departement van Koloniën zijn ingezonden, vergezeld van:

- a. een uittreksel uit de geboorte-akte van den candidaat;
- b. een door of namens den burgemeester zijner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag;
- c. het diploma bedoeld onder 1o. of 2o. hiervoor;
- d. een bewijs van voldoening aan- of voor hem, die nog niet dienstplichtig is, van inschrijving voor de militie.

Het onder c. bedoeld diploma kan later worden ingezonden.

De opleiding, welke kosteloos geschiedt, vangt aan op 1 October 1915 en duurt 2½ jaar.

Zij, die in opleiding worden genomen, ontvangen eene toelage van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande op 1 October 1915 en eindigende in de maand, waarin het eind-examen met gunstigen uitslag is afgelegd.

Het leerplan omvat, behalve theorie en praktijk van de postrijen en telegrafie in den meest uitgebreiden zin, aardrijkskunde, bepaaldelijk van Nederlandsch-Indië, en Maleisch.

De cursus wordt ingericht als volgt:

Eerst 3 maanden, n.l. October—einde December: praktische opleiding aan een der Nederlandsche post- en telegraafkantoren; daarna theoretische opleiding voor den postdienst en voor den telegraafdienst, telkens gedurende één jaar; en vervolgens wederom praktische opleiding gedurende 4 maanden.

Behoudens vrijstelling, te verleenen door den Minister van Koloniën, mag door denzelfden surnumerair niet meer dan tweemaal aan elk der beide cursussen worden deelgenomen, terwijl toelating tot den telegraafcursus niet plaats vindt alvorens het examen voor den postdienst en de bediening der telegraaf toestellen met goed gevolg is afgelegd.

Bij gebrek aan ijver, bij gebleken ongeschiktheid of wan-gedrag kan de Minister van Koloniën staking van de opleiding gelasten.

Ingeval een surnumerair zijne opleiding niet voltooit door van zijn wil en toedoen afhankelijke omstandigheden, ter beoordeeling van den Minister van Koloniën, is hij verplicht om de gelden, die aan hem zijn voldaan voor zijne opleiding, onverwijld in 's lands kas terug te storten.

Na met goed gevolg afgelegd eindexamen worden de surnumerairs ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gesteld om tot commies te worden benoemd.

Aan de uitzending naar Ned.-Indië wordt verbonden:

- a. overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse, c.q. met wettig gezin;
- b. eene vergoeding voor uitrusting ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden);
- c. voor gehuwde mannelijke personen uitkeering van eene maand activiteitsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en wezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
- d. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag, waarop de toelage voor de opleiding ophoudt, en voortdurende, totdat in Indië de vaste bezoldiging ingaat.

Aan de betrekking van commies is, voor degenen die in Nederland opgeleid zijn, verbonden eene aanvangsbezoldiging van f 300 's maands, opklimmende met 2 tweejaarlijkse verhoogingen van f 25 en 1 driejaarlijkse verhoging van f 50, tot het maximum van f 400 's maands.

Na 3 jaren op dat maximum gediend te hebben worden de commies, die ten volle voor hunne taak berekend zijn, tot hoofdcommies op f 450 's maands bevorderd, in welke betrekking, na wederom 3 jaren, het maximum van f 500 's maands verkregen wordt.

Bovendien zijn de in Nederland opgeleide ambtenaren benoembaar tot de hoogere rangen, als kantoorchef 1ste klasse (bezoldiging f 600) en hoofdkantoorchef (bezoldiging f 625—f 850 's maands).

Aan het beheer van een kantoor, alsmede aan de detachering op het hoofdbureau, is eene toelage boven de vaste bezoldiging verbonden. Voorts staat voor hen open eene benoeming tot inspecteur 3de klasse (f 400—f 600), 2de klasse (f 700—f 800) en 1ste klasse (f 900—f 1000), en hoofdinspecteur, chef van den dienst, welke benoemingen echter steeds bij keuze plaats hebben.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren en wanneer de leeftijd van 45 jaar is vervuld.

Het maandelijksch pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 jaren dienst van ¾ van het hoogste gedurende 2 jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan f 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Ten behoeve van de pensioenen wordt 2 pCt. betaald over de bezoldiging, genoten gedurende den tijd, die jaar voor jaar, en 1 pCt. over inkomsten genoten gedurende den tijd, die voor de helft voor pensioen in aanmerking komt.

(Nederlandsche Staatscourant van 14 en 15 Maart 1915, No. 62.)

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen,

(de nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen)

Leesprijs 5 cents per deel voor de eerste week, voor iederen dag langer 1 cent bijbetalen.

Boek- en Kantoorboekhandel

E. VAN ANDEL,

WEIMARSTRAAT 16a. bij de Suezkade.

DEN HAAG

ADVERTENTIE-BUREAU.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG

- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.

O. J. STUUT,

Charlotte de Bourbonplein 28. DEN HAAG.
Telefoon 5073.

COMESTIBLES, KOLONIALE WAREN EN
INDISCHE INGREDIËNTEN.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst"

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Telef. H 7857 J. B. HEIJDEMAN, 7857
CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.

Speciaal Adres.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur inlichtingen te be-
komen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitse- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
Handwerklessen.
Paedagogische adviezen

Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen aan spraakgebrekkigen.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Dame als Lectrische of Dame van gezelschap.
Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor
hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de
opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene ver-
andering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling;
voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

**OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor
het geven van privaattlessen in Indische talen.**

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100,	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{ Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	„	{ Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	{ Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der
Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent
voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent
voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma
MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN Irüs;

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en part. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

Door adverteeren in dit blad moet
de aandacht op Uwe Firma of
Uwe branche gevestigd worden en blijven.
Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is,
waarop dadelijk bezuinigd kan worden, be-
wijzen, dat zij de reclame niet van den
goeden kant bezien.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten
GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz.
Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.
Vlugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald
en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

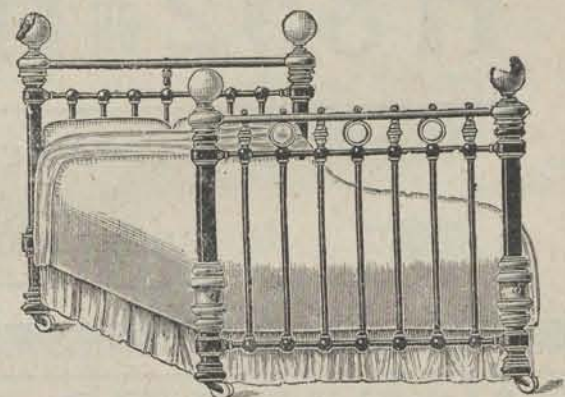
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Adverteeren doet verkoopen.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.**E. VAN FURTH, Kleermakerij**
Heerengracht 1. — Den Haag — 1ste Etage

Extra abonnement voor 2 jaar . . . f 5.- per maand.

twee Costuums een Demi-saison twee Pantalons	OF	twee Costuums, een Winterjas, een Pantalon.
--	----	---

De goederen blijven het eigendom der geabonneerden.

EXTRA ABONNEMENT VOOR DAMESKLEEDING. ZELFDE CONDITIËN.

P. G. JANSSEN'S

Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1d,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 852 en H 404 Auto's voor Trouwgelegenheid
en
Maand-Auto's.**A. VAN MEURS,** Piet Heinstraat 18.
Telefoon 1784.
'S-GRAVENHAGE Linnen Rolgordijnen, Madrasgordijnen, Linoleums en
Zeilen, Axminster Tapijten, Tafelkleeden, Divandekken.

Complete Meubilerij, Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIJEN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Vraagt onze uitgebreide stalencollectie

Zomerstoffen

Zephyr, Eponge, Mousseline,
Crêpe, Piqué.WAAROM rookt U Egyptische, Turksche, Russische, Duit-
sche en Engelsche Sigaretten?Waarom geen **Hollandsche**? Omdat zij fijner zijn dan
Hollandsche?Als de **Hollandsche** fijner zijn dan de buitenlandsche, rookt
U dan **Hollandsche**?Probeer het fabrikaat der **H. K. Co.**, verkrijgbaar bij **J. J. VERBRUGGE, 11a Plein en 29b Noordeinde, Den Haag**.
Geen namaak van andere merken doch onder onze eigen kleuren

Turksche en Egyptische Melange	<table border="0"> <tr><td>Non plus Ultra</td></tr> <tr><td>Excelsior</td></tr> <tr><td>Fine</td></tr> <tr><td>Bouquet Elegant</td></tr> <tr><td>Special</td></tr> </table>	Non plus Ultra	Excelsior	Fine	Bouquet Elegant	Special	Rood Wit Blauw	f 15.— per 1000
		Non plus Ultra						
		Excelsior						
		Fine						
Bouquet Elegant								
Special								
„ „ „	„ 20.— „ 1000							
„ „ „	„ 25.— „ 1000							
„ „ „	„ 30.— „ 1000							
„ „ „	„ 40.— „ 1000							
		Oranje	„ 40.— „ 1000					

Russen, zooals fijne Russen behooren te zijn, van
8, 6, 5, 4 à 10 cents.

Iets geheel nieuws: Ressoul Perzische Melange . . . . . f 20.— per 1000

„ „ „ . . . . . „ 25.— „ 1000

„Het Blousen-Huis”

Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.

Specialiteit: **BLOUSES, COSTUUMROKKEN, PEIGNOIRS.**

Wegens Uitbreiding

Totale Uitverkoop.

Alle genres ook in extra groote maten.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes

Noordeinde 6, **BERNARD DRABBE DEN HAAG**

vis à vis Plaats TELEFOON 2162

Specialiteit **Indische Uitrustingen**Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens,
Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten

BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

DISTILLEERDERIJ EERSTE KLASSE

Likeurstokerij „**DE GEKROONDE LELIE**”.

Jenever

Brandewijn

Cognac

Opgericht 1821.

Gestookte

Citroen,

Oranjabitter

Fijne Likeuren in alle sterkten en hoeveelheden verkrijgbaar.

MOBACH & Co. ZUID BINNENSINGEL 20
DEN HAAG TELEPHOON H. 1984.